

oproepen

Aalscholvers met gekleurde ringen

Sedert 1972 is er een omvangrijk onderzoek op gang gebracht inzake de voortplantingsbiologie) van de Aalscholver om over de trek en de voedselbiologie meer duidelijkheid te verkrijgen. Hiertoe zijn meer dan 7000 Aalscholvers met gekleurde ringen gekenmerkt. Alleen al in 1984 werden in vijf kolonies 2300 jonge vogels geringd. Blauwe ringen werden in de kolonie Vorso aan de Horsens Fjord gebruikt, rode ringen in Brahetrolieborg op Fünen, zwarte ringen in Ormo op Seeland en groene ringen in Tofte So en Hauno in Noordoost-Jutland. De ringen hebben meestal drie letters en/of een cijfercombinatie, waardoor elke vogel individueel herkenbaar is. In Denemarken wordt het aantal broedparen geschat op circa 3600 paren, in Zweden, Polen en de DDR elk circa 1300 paren en in Sleeswijk-Holstein zijn broedpogingen ondernomen op de Groszer-Plöner- en de Selenter See, echter door verstoringen zonder resultaat. Het maximale aantal in Sleeswijk-Holstein dat daar werd geteld zijn 1500 tot 2000 exemplaren in oktober. In de afgelopen jaren werden circa 200 Aalscholvers in de Nederlandse kolonies in het Naardermeer en de Oostvaardersplassen met witte ringen gemerkt, die een lettercombinatie hebben.

Ornithologische Arbeitsgemeinschaft für Schleswig-Holstein und Hamburg, Staatliche Vogelschutzwarte Schleswig-Holstein, Olshausenstrasse 40-60, D-2300 Kiel, West-Duitsland.

Kleine Zwanen met kleurringen

In Groot-Brittannië worden sinds de winter 1967/1968 Kleine Zwanen van kleurringen voorzien. Deze vogels worden hoofdzakelijk geringd in Slimbridge, een watervogelpark, waar 's winters maximaal enkele honderden Kleine Zwanen overwinteren. De vogels worden daar bijgevoerd. Aan de hand van waarnemingen van aldaar gekleurde Kleine Zwanen is reeds veel inzicht verkregen in de gedragingen van de Kleine Zwanen. Het is echter onduidelijk in hoeverre deze vogels representatief zijn voor de gehele populatie.

Daarom is in de winter 1985/1986 door Rob Rieder en ondergetekende in samenwerking met het Rijksinstituut voor Natuurbeheer en de Zwanenwerkgroep Nederland gestart met een kleurringproject. Dit project wordt uitgevoerd in de Noordoostpolder, een pleisterplaats waarvan maximaal ruim 2000 Kleine Zwanen gebruik maken. Op 14 december 1985 werden hier voor het eerst 22 Kleine Zwanen gevangen. Alle vogels werden voorzien van aan elke poot één kleurring, een witte óf een gele ring. Op elke ring staat drie maal rondom een inscriptie gegraveerd, zodat de code (een letter of een cijfer) vanaf alle zijden is af te lezen. De ringen zijn met behulp van een telescoop tot op 300-500 meter af-

stand goed af te lezen.

Waarnemingen van deze Kleine Zwanen kunnen ingestuurd worden naar onderstaand adres. Elke waarnemer ontvangt na afloop van het seizoen een overzicht waarin alle ontvangsten waarnemingen zijn verwerkt.

■ Trinus Haitjema, Grovestinsstraat 2, 8723 AE Kouddum.

Oeverzwaluw-inventarisatie 1986

In de afgelopen jaren, in elk geval vanaf 1983 is het aantal broedparen van de Oeverzwaluw zeer sterk afgenomen in Nederland. Deze achteruitgang kan met vrij grote zekerheid toegeschreven worden aan de slechte weersomstandigheden in de overwinteringsgebieden, in de Sahelzone van Afrika.

Ook in andere Europese landen is deze afnemings significant. In Engeland betreft deze afnemings circa 90% van het aantal broedparen in de jaren zestig. In België werd vastgesteld dat ten opzichte van 1983 het aantal broedparen in 1984 met 44% was afgenomen en het aantal kolonies met 50%.

Uit Noord-Frankrijk komen soortgelijke berichten, terwijl uit Luxemburg gemeld werd dat in 1984 en 1985 vrijwel alle bestaande kolonies onbezet waren en slechts hier en daar nog enkele broedparen aanwezig waren. In Denemarken hadden de kolonies in 1984 en 1985 een veel geringer bezettingspercentage dan in de jaren zestig en zeventig. Ook uit West-Duitsland kwamen meldingen binnen van een flinke achteruitgang. In Nederland bedroeg de achteruitgang in 1985 berekend uit steekproeven ten minste 75% à 90% ten opzichte van de periode 1980-1983.

Op grond van deze achtergrondinformatie verdient het aanbeveling om in 1986 te onderzoeken hoe groot de huidige broedpopulatie van de Oeverzwaluw in Nederland is. Bovendien zou het zinvol zijn deze inventarisaties een aantal jaren achtereen te blijven vervolgen om althans iets te weten te komen over de populatieschommelingen en de herstel-mogelijkheden van deze interessante soort. De laatste min of meer volledige inventarisatie dateert uit 1979. In de jaren zestig bedroeg het aantal broedparen nog zo'n 20 000 à 25 000. In 1979 werden 8000 à 11 000 paren vastgesteld. In 1985 naar schatting slechts 1000 à 2500 paren!

Hoewel er een tendens is dat de weersomstandigheden in de overwinteringsgebieden iets gunstiger zijn geworden, zou dat kunnen resulteren in een gering herstel. In elk geval zou door een geringere wintersterfte van adulte en eerstejaarsvogels in de overwinteringsgebieden in Afrika verwacht kunnen worden dat er weer wat meer Oeverzwaluwen tot broeden zullen komen in Nederland en elders in Europa. Een zo volledig mogelijke telling in 1986 is daarom van groot belang. Belangrijke aspecten bij de inventarisatie in 1986 zijn:

- 1) waar bevinden zich de kolonies?
- 2) hoe groot is het totaal aantal holen?
- 3) hoe groot is het aantal bewoonde holen per kolonie?
- 4) hoeveel broedparen waren hier aanwezig, voorzover bekend in de jaren vanaf 1980 tot en met 1985?
- 5) is er iets bekend over slaappleaatsen en concentraties in voor- en najaar en om welke aantallen gaat het dan, en waar komen deze voor?

Mocht u in 1986 aan het inventarisatie-onderzoek willen medewerken, dan zijn wij u hiervoor zeer erkentelijk, immers uw hulp is hierbij onontbeerlijk.

U kunt hiervoor zowel telefonisch als schriftelijk per briefkaart inventarisatiekaarten met een uitvoerige toelichting aanvragen bij onderstaand adres.

■ Rijksinstituut voor Natuurbeheer, ter attentie van H.N. Leys, postbus 46, 3956 ZR Leersum, 03434 - 52 941 of 03434 - 53 838 (overdag tijdens kantooruren) of 085 - 452 729 (thuis).

De redactie van 'Het Vogeljaar' is bezig met de voorbereiding van een themanummer over de Oeverzwaluw en zoekt daarvoor illustraties (ook van bijvoorbeeld ringactiviteiten bij kolonies, landschapjes, vliegbeeldjes en dergelijke) en suggesties inzake eventuele auteurs. Inzenden tot 1 oktober 1986.

Redactie

Werkgemeenschap Mariene Monitoring (W-MM)

Op 6 juni 1985 werd tijdens een bijeenkomst op Texel de Werkgemeenschap Mariene Monitoring (W-MM) opgericht. Vele instellingen, die zich qua beleid, onderzoek of hoe dan ook bezighouden met het mariene milieu (in het bijzonder de Noordzee), hebben zich in deze werkgemeenschap verenigd. Uiteraard bevinden zich onder de deelnemers aan de W-MM vele overheidsvertegenwoordigers (zoals ministeries die met het Noordzeebeleid te maken hebben) en onderzoekinstellingen als het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ), Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN), Staatsbosbeheer (SBB), Rijksinstituut Visserij Onderzoek (RIVO) en vele andere. Ook universitaire onderzoeksgroepen, milieuen belangengroepen kunnen een plaats krijgen in de W-MM. Het is de bedoeling dat de W-MM gaat functioneren onder de Nederlandse Raad voor Zeeonderzoek (NRZ).

De werkgemeenschap stelt zich ten doel een stimulerende en coördinerende rol te spelen bij onderzoek, karteringen en monitoring-projecten in het mariene milieu (monitoring = steeds herhalen van een zelfde onderzoek om trends in de tijd te kunnen ontdekken). Het huidige onderzoek is tamelijk versnipperd en daar hoopt de W-MM verbetering in te brengen. De centrale vraag voor politieke figuren en beleidsmakers is: in hoeverre is de Noordzee vervuild of dreigt hij verder vervuild te raken. Goed gecoördineerd zeeonderzoek is de enige manier om de voor beslissingen noodzakelijke kennis aan te dragen.

De W-MM hoopt zijn doel te bereiken door on-

derzoeksprojecten op hun waarde en gewenstheid te beoordelen, zodat eventueel sturende adviezen gegeven kunnen worden. Tevens zal adviserend worden opgetreden voor subsidie-verlenende én subsidie-zoekende instellingen. De W-MM heeft geen beschikking over eigen fondsen en kan dus nooit zelf als financier optreden: haar taak is puur adviserend.

Omdat het Nederlands Stookolieslachtoffer Onderzoek natuurlijk al jaren bezig is met het monitoren van een aspect van aantasting van het Noordzeemilieu zijn ook wij als deelnemer van de W-MM uitgenodigd. Nu al spelen in de W-MM twee zaken die de het Nederlands Stookolieslachtoffer Onderzoek raken. In de eerste plaats bestaan er plannen voor het produceren van een 'Noordzee-Atlas' die de Noordzee in al zijn aspecten in kaart moet brengen. Het lijkt wenselijk dat het Nederlands Stookolieslachtoffer Onderzoek gegevens aandraagt voor zo'n atlas voor wat betreft ontwikkelingen in aantallen olieslachtoffers in (het Nederlandse deel van) de Noordzee. In de tweede plaats is aan het bestuur van de W-MM een project-voorstel ter advies voorgelegd door Werkgroep Noordzee en Vogelbescherming. Dit projectvoorstel betreft een 'base-line'-studie naar het voorkomen van olieslachtoffers op de Nederlandse kust 1947-84. Deze studie zou door Kees Camphuysen moeten worden uitgevoerd in tijdelijke dienst bij Werkgroep Noordzee. Het doel van dit baseline-project is om alle oude olieslachtoffergegevens tot 1984 op een zeer grondige en uniforme manier te bewerken en te bundelen, zodat er een goede basis wordt gelegd voor het meten van de effecten van de inwerkingtreding van annex I van het Marpol-verdrag (annex I van Marpol regelt olielozingen vanaf schepen). Als het lukt om dit project met hulp van de W-MM van de grond te krijgen, zou dat een belangrijke ondersteuning én erkenning zijn van het werk dat in het Nederlands Stookolieslachtoffer Onderzoek wordt gedaan. Wij wachten met spanning af.

■ Jan Andries van Franeker, Instituut voor Taxonomische Zoölogie, afdeling Vogels, postbus 20 125, 1000 HC Amsterdam.

Uit 'Nieuwsbrief NSO nummer 19: 5e jaargang, nummer 3, november 1985, bladzijde 60, met toestemming van auteur en redactie.

Duitse Torenvalken met gekleurde ringen

Sedert 1983 worden in Nordrhein-Westfalen Torenvalken gemerkt met gekleurde ringen. De vogels hebben twee gekleurde ringen en ook een aluminium ring om de poten. Er wordt naar waarnemingen van deze geringde vogels gevraagd om na te kunnen gaan waar deze vogels zich hebben gevestigd. Ook waarnemingen buiten de broedtijd worden graag ontvangen. Waarnemingen gelieve men naar onderstaand adres te zenden.

■ Renate Kostrzewa, Zool. Inst.l. der Univ., Weyer-tal 119, D-5000 Köln 41, West-Duitsland.